

บทคัดย่อ

การศึกษาชีววิทยาบางประการและการอพยพของปูแป้น (*Varuna yui*) ในบริเวณแม่น้ำเวฬุ ดำเนินการในช่วงเดือนกันยายน 2551 – มกราคม 2553 การดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การศึกษาวิจัยและการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย ซึ่งผลการดำเนินการมีดังนี้

ผลการวิจัยพบว่าปูแป้นชนิด *Varuna yui* Hwang and Takeda, 1984 อาศัยในพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมขังอยู่ภายใต้อิทธิพลของน้ำขึ้นน้ำลงซึ่งตั้งอยู่โดยรอบบริเวณคลองสาขาของแม่น้ำเวฬุในตำบลเกวียนหักและใกล้เคียงซึ่งห่างจากปากแม่น้ำประมาณ 28 กิโลเมตร การอพยพของปูแป้นตัวเต็มวัยเกิดขึ้นช่วงเดือนสิงหาคม – ธันวาคม และมีจุดสูงสุดในเดือนตุลาคม และพฤศจิกายน การอพยพจำนวนมากและต่อเนื่องเกิดขึ้นตอนต้นของช่วงน้ำลงตอนกลางคืนในวันที่มีพระจันทร์เต็มดวงหรือใกล้เคียง 1-2 วัน วัตถุประสงค์ของการอพยพคือการเดินทางไปสืบพันธุ์ในทะเล เนื่องจากปูที่อพยพออกมามีพัฒนาการของระบบสืบพันธุ์ขั้นสมบูรณ์และแสดงพฤติกรรมจับคู่ผสมพันธุ์ทันทีเมื่อถูกเลี้ยงในน้ำที่มีความเค็มสูงขึ้น นอกจากนี้ช่วงเวลาการอพยพยังมีความสอดคล้องกับการปรากฏของลูกปูระยะซูลีในบริเวณปากแม่น้ำเวฬุและการอพยพของลูกปูระยะเมกาโลปา ผลการศึกษาทั้งหมดบ่งชี้ว่าการอพยพของปูแป้นเป็นการอพยพเพื่อการสืบพันธุ์ในรูปแบบ Catadromous

ส่วนการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย ประกอบด้วยการดำเนินการ 4 ช่องทาง ได้แก่ การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนตำบลเกวียนหัก การจัดแสดงผลงานวิจัย การเสนอบทความและบันทึกการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และการจัดการเสวนา “แนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรปูแป้นอย่างยั่งยืน” โดยผลจากการเสวนา นำไปสู่ร่างแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรปูแป้น ได้แก่ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดเทศกาล “ดูปูแป้น ชื่นชมธรรมชาติ” ให้อยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการวิจัยพร้อมปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ปูแป้นรวมถึงทรัพยากรธรรมชาติอื่นให้กับสาธารณชน พร้อมทั้งออกมาตรการบริหารจัดการการทำประมงและการอนุรักษ์ และเร่งพัฒนาเทคนิคการเพาะเลี้ยงและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปูแป้น